

Lesbrief groep 6,7 en 8
Bij het boek *Het geroofde schilderij*
Thema: 80 jaar Vrijheid
Schatten in gevaar

Aan het einde van deze lesbrief vindt u een bijlage voor volwassenen, met opmerkingen bij de opdrachten en antwoorden op de vragen. De opdrachten kunnen als huiswerkopdracht aan kinderen worden meegegeven of gemaild, maar klassikaal bespreken is natuurlijk ook mogelijk. Lees het boek voorafgaand aan de lesbrief voor of laat het de kinderen zelf lezen.

Opdracht 1: Schatten in gevaar

- Kunst! Ons land staat er vol mee. Schilderijen, boeken, meubels, beeldhouwwerken: het zijn schatten uit het nu of - meestal - uit een ver verleden. Soms vind je ze in musea en soms hebben mensen ze gewoon in hun eigen huis.

Af en toe verdwijnt er iets en dat is jammer, want weg-is-weg. In de Tweede Wereldoorlog verdwenen heel veel kunstwerken. Hoe kwam dat? Zoek het maar eens op:

[Deze meesterwerken gingen verloren in de Tweede Wereldoorlog - KunstVensters](#)

Noem twee oorzaken voor het verdwijnen van kunstwerken in WO2:

1.

2.

Opdracht 2: Op weg naar veilige plekken

- In 'Het geroofde schilderij' ontdek je dat er in de Tweede Wereldoorlog mensen waren die de kunstwerken in ons land probeerden te beschermen. Waarom was dit belangrijk denk je? Waren andere dingen in de oorlog niet veel belangrijker, zoals vechten voor de overwinning? Soldaat Otto vindt van wel. Lees maar een stukje mee in de proloog van 'Het geroofde schilderij'.

'De luitenant liep terug de kelder in. Hij had zijn handen achter zijn lange rug gevouwen. Zo stond hij minutenlang over de kunstwerken gebogen en hij knikte af en toe goedkeurend. Otto hupte van zijn ene been op het andere. Hij voelde zich niet op zijn gemak. De luitenant leek met de dag humeuriger en onvoorspelbaarder te worden. Vandaag wilde hij plotseling naar dit slot toe om deze oude troep te controleren. En waarom? Ze hadden wel wat beters te doen, nu de vijand eraan kwam. Had de luitenant niet zelf gezegd dat ze zich moedig klaar moesten maken voor de strijd? Hoe konden oude boeken, meubels en schilderijen de overwinning dichterbij brengen?'

- Wat vind jij? Moeten kunstwerken in de oorlog beschermd worden of zijn andere zaken belangrijker?

.....
.....
.....

- In 'Het geroofde schilderij' lees je hoe kunstwerken in de Tweede Wereldoorlog naar veilige plekken werden gebracht, zoals de Mergelgrotten in Limburg en Slot Loevestein. Waarom was het aan de kust en in de grote steden niet veilig?

.....
.....
.....

- Waarom vonden ze Slot Loevestein een goede verstoppolek denk je? Op pag. 113 van het boek lees je er meer over.

.....
.....

Opdracht 3: Roofkunst

- A In de Tweede Wereldoorlog zijn veel kunstwerken geroofd. Ook nu nog horen we af en toe dat er kunst gestolen wordt.

- In 'Het geroofde schilderij' ontdekken de Sunny Twins dat een oud schilderij en een belangrijk boek in de Tweede Wereldoorlog werden gestolen uit Slot Loevestein.

- Welk schilderij werd gestolen? En waar kun je het schilderij nu terugvinden? (zie pag. 113 van het boek)

.....
.....

- Welk oud boek werd gestolen? Waarom was dit boek zo belangrijk?

.....
.....

- B De diefstal van de kunstschaten in 'Het geroofde schilderij' is verzonnen, maar in het echt werd er in WO2 wel veel kunst geroofd, bijvoorbeeld van Joodse families. Lees het verhaal over het zelfportret van Rembrandt (uit 1669) maar eens.

Wat gebeurde er met dit zelfportret in de Tweede Wereldoorlog en daarna? Lees het bijvoorbeeld hier:

[Roofkunst - 10 verhalen | Mauritshuis](#)

[Gestolen zelfportret van Rembrandt werd teruggevonden in een zoutmijn in Oostenrijk The Dutch Historian](#)

- Wat vind jij: Moet het Rijksmuseum dit portret nu nog teruggeven aan de familie?

.....

(Schilderij zelfportret Rembrandt 1669, collectie Mauritshuis, Den Haag)

- Karin de Schatbewaarder heeft het schilderij 'Ruïne op een berg' in 'Het geroofde schilderij' gekregen van meneer Leeflang. Ze wist niet dat het gestolen was. Vind je dat ze het schilderij nu nog terug moet geven? Of mag ze het zelf houden, omdat zij het gekregen heeft?

(Schilderij 'Ruïne op een berg', Bron: Collectie museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam. Schenking Dirk Vis Blokhuizen/ Foto Studio Tromp)

- Waar koos Karin voor in 'Het geroofde schilderij'? Gaf ze het schilderij terug of niet? (Lees pag. 109).

- En wat gebeurde er met de kunstwerken die in de zoutmijn van het Oostenrijkse dorpje Altaussee opgeslagen lagen? Zie ook: [Deze meesterwerken gingen verloren in de Tweede Wereldoorlog - KunstVensters](#)

Opdracht 4: Geheime ruimten

- In het huis van tante Pol is een geheime ruimte. Stel je voor dat er een geheime bergplaats in jouw huis zou zijn. Wat zou je daar neer willen leggen zodat niemand het kan vinden? Lees bijvoorbeeld pag. 27 van 'Het verborgen schilderij'. Daar lees je wat Suus en Niek zouden willen verstoppen:

'Nou ja, misschien weet tante Pol wel helemaal niet dat er een ruimte achter de kast is. Wij hebben het ook nooit gezien. Dat zou trouwens best handig zijn.'

'Hoe bedoel je?'

'Nou, als ze er niet van weet, dan kunnen wij de ruimte gebruiken als geheime opbergplek.'

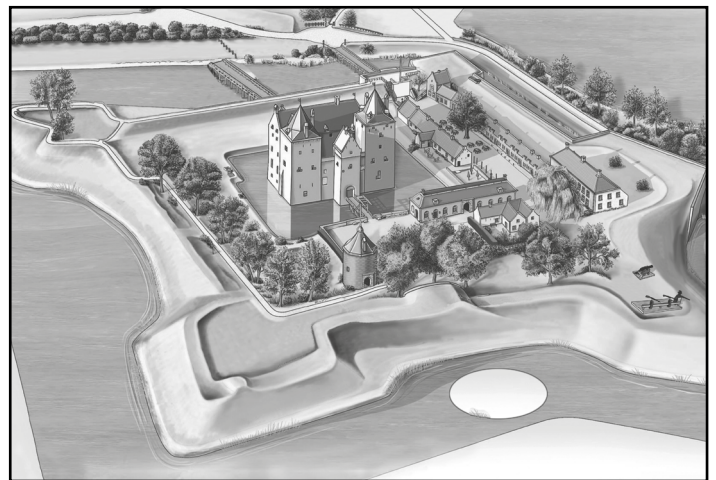
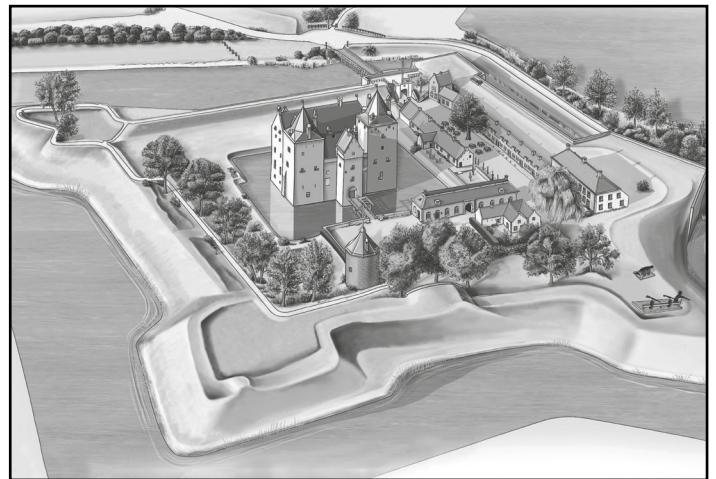
'Waarvoor dan?'

'Voor een geheime snoepvoorraad bijvoorbeeld.'

'O zo, goed idee. Of we gebruiken die plek voor ons detectivehandboek', bedenkt Niek ineens. Ze bewaren het handboek van de Sunny Twins op de kamer van Niek in het laatje van zijn bureau, maar daar kan mama ook bij. Zij hoeft natuurlijk niet te weten dat ze weer aan het speuren zijn. Het handboek staat vol geheime notities.'

Opdracht 5: Verschillen Slot Loevestein

- Zoek de 10 verschillen

- Stel je voor dat jij de opdracht krijgt deze kunstwerken ergens anders te verstoppen omdat omdat ze op Slot Loevestein niet veilig meer zijn. Waar zou dit zijn? Weet je een veilige plek?

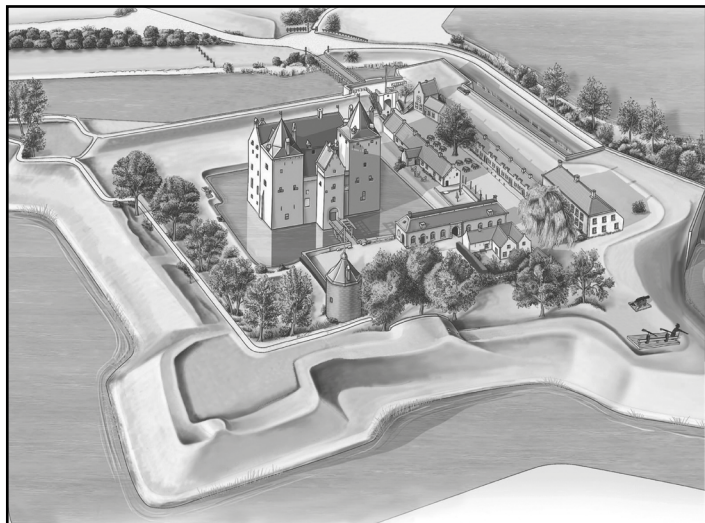
- Welke van deze kunstwerken is in W02 gestolen?

A. Het zelfportret van Rembrandt	Ja	Nee
B. Het beeld Maria van Michelangelo	Ja	Nee
C. De Nachtwacht van Rembrandt	Ja	Nee

Opdracht 6: Slot Loevestein

- Achterin 'Het geroofde schilderij' staat de plattegrond van Slot Loevestein. Kun je de weg intekenen die de luitenant in de proloog van het boek nam om uit Slot Loevestein te komen? En welke weg nam de soldaat met de gestolen kunstwerken (zie ook pag. 119 van het boek)?

- Wat is de meest bekende gebeurtenis die ooit op Slot Loevestein heeft plaatsgevonden? www.slotloevestein.nl/geschiedenis

Opdracht 7: Discussie

- Wat zou jij doen als je wist dat een beroemd schilderij verstopt zat in een geheime ruimte bij jou thuis? Zou je het teruggeven, houden of iets anders doen?

Opdracht 8: Zoals het klokje thuis tikt...

- Op de zolder van Karin de Schatbewaarster ontdekken de Sunny Twins een tegeltje met een spreuk:
'Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens'

Wat betekent dit?

- Ken je nog meer spreuken over thuis of vogels?

Opdracht 9: Keuzeopdracht

- Schrijf een stukje voor de krant over hoe de geroofde kunstwerken uit WO2 terugkwamen op Slot Loevestein door inzet van de Sunny Twins.
- Maak een mooie tekening over een stukje uit het verhaal van 'Het geroofde schilderij'.
- Beschrijf wat je vindt van het boek 'Het geroofde schilderij'.

Voor leerkrachten:

Thema

- Dit bijzondere boek gaat over '80 jaar vrijheid: Schatten in gevaar in WO2'.
- Over oorlog en vrede. Over hoe de oorlog eeuwenoude kunstwerken kon vernietigen. Maar ook over hoe ze beschermd werden en waarom dat nog steeds belangrijk is.
- Over een bijzonder en onbekend geschiedenisverhaal uit WO2, dat het verdient om verteld en gekend te worden.
- Eerste jeugdboek dat vertelt over wat er gebeurde in de kelders van Slot Loevestein in WO2.
- Laat zien dat kunstwerken, boeken en andere historische voorwerpen verhalen vertellen over wie we zijn, waar we vandaan komen en hoe samenlevingen zich door de eeuwen heen hebben ontwikkeld.
- Inclusieve boodschap: Laat zien dat elk kind uniek is, ook als het niet doorsnee is.

Het doel is om kinderen te laten zien hoe belangrijk de bescherming van kunst in oorlogstijd is. Het verhaal speelt in het nu, met aandacht voor het verleden. Het is geschreven in samenwerking met Slot Loevestein en museum Boijmans van Beuningen.

Naast oorlog en vrede besteedt het boek ook aandacht aan de vrijheid die kinderen van nu nodig hebben om zichzelf te zijn. Zo kan het begrip voor kinderen die anders denken dan gemiddeld versterkt worden en kunnen deze kinderen zich herkennen in het verhaal.

Achtergrondinformatie bij de lesbrief: Kunst in de Tweede Wereldoorlog

In de Tweede Wereldoorlog bevonden veel kunstwerken en historische documenten in Nederland zich langs de kust en in de grote steden. Daar konden ze worden geraakt door bommen en branden en daarmee voor altijd verloren gaan. Om ze te redden, waren goede schuilplaatsen nodig. Eerst werden die deels gevonden in bunkers in de duinen, maar de Duitsers hadden plannen voor een lange verdedigingslinie langs de Europese kusten ter voorkoming van een geallieerde invasie (de Atlantikwall). Ze gaven daarom bevel om de bunkers leeg te halen. Een deel van de kunst werd naar een nieuwe kluis in de Sint Pietersberg gebracht (onder andere de Nachtwacht), maar er waren steeds meer schuilplaatsen nodig.

Slot Loevestein werd één van die veilige schuilplaatsen. Het had grote, stevige kelders en het lag rustig en afgelegen, waardoor het niet zo makkelijk was om er te komen. Op bevel van de inspecteur Kunstbescherming (Jan Kalf) werden schilderijen en andere kunstschaten daarom vanaf 1942 met boten naar het slot toe gevaren. De donkere kelders lagen al snel vol met meesterwerken van oude schilders en met stokoude, waardevolle boeken en documenten. Ze kwamen overal vandaan, bijvoorbeeld uit het Nationaal Archief in Den Haag (1100 strekkende meter documenten!), museum Boijmans van Beuningen uit Rotterdam, het Centraal Museum uit Utrecht, Het Zeeuws Archief uit Middelburg en het Openluchtmuseum in Arnhem. Ook lagen er kunstcollecties van NSB-ers opgeslagen. Later paste niet alles meer in de kelders en werden bijvoorbeeld ook het kerkje en de ridderzaal als opslagplaats gebruikt.

De kunst moest natuurlijk wel goed bewaakt worden. Daarom waren er Nederlandse bewakers, die op het slot woonden om alles in de gaten te houden. Alleen het hoofd van de bewaking, Hendrikus Smits, woonde in de stad Gorinchem. Hij kwam regelmatig de rivier over varen om te kijken of alles in orde was.

En de Duitsers? Zij gaven toestemming om de kunstwerken te verplaatsen en te beschermen. Ze kwamen wel regelmatig langs op het slot. Bekend is dat SS-ers aan het einde van de oorlog kisten met kunstwerken openbraken. Daarnaast zochten ze bijvoorbeeld naar onderduikers en verboden spullen.

Aan het einde van de oorlog werd er hard gevochten in de buurt van Loevestein. De kunstwerken liepen hierdoor alsnog groot gevaar. Veel ruiten lagen eruit, maar verder is het slot zelf gelukkig niet geraakt. Zo bleven de kunstschaten bewaard en kunnen wij er nog steeds van genieten.

Slot Loevestein is dus niet alleen een stoere vesting, maar ook een plek waar duizenden kunstschaten, eeuwenoude documenten en belangrijke boeken werden gered.

(Foto: Slot Loevestein, Kim Balster)

Opmerkingen bij de opdrachten

Er zijn 9 opdrachten. Leerkrachten kunnen zelf inschatten of kinderen alle opdrachten maken of een deel ervan. Aan te bevelen is om het boek (of delen daarvan) voor te lezen aan de kinderen of hen zelf het boek te laten lezen.

Bij opdracht 1 (Kunst in de oorlog):

Bedoeling is dat de kinderen begrijpen dat kunst in oorlogstijd niet veilig is en dat daar verschillende oorzaken voor aangewezen kunnen worden. Niet alleen door bombardementen en branden, maar ook bijvoorbeeld door roof of bewuste vernietiging verdwijnt kunst.

Mooi is om te vertellen over de speciale eenheid die in 1943 opgericht werd door het Britse en Amerikaanse leger met als doel kunst te beschermen. Ze staan bekend als The Monuments Men, drongen Duitsland binnen en moesten waardevolle kunstwerken proberen te redden. Er komt druk op de groep te staan als het Duitse rijk zijn ondergang tegemoet gaat en de nazi's de opdracht krijgen om kunstwerken te vernietigen. De film 'The Monuments Men' (2014) is gebaseerd op deze eenheid. We zien daarin hoe de zoutmijn Altaussee in Oostenrijk wordt gered van de vernietiging.

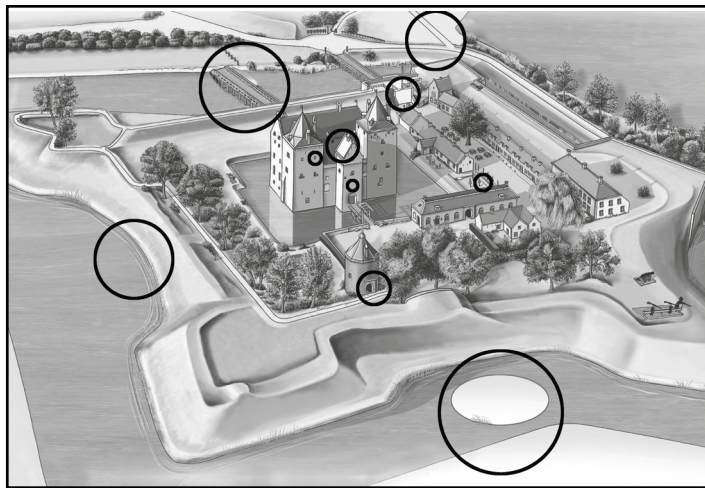
Bij opdracht 2 (Op weg naar veilige plekken):

In oorlogstijd is het beschermen van kunst niet het eerste waar mensen aan denken. Met deze opdracht dagen we kinderen uit na te denken waarom dit wel belangrijk is. Bijvoorbeeld omdat kunst verhalen vertelt die ons eraan herinneren wie we zijn en waar we vandaan komen. Die moeten we koesteren.

Bij opdracht 3 (Roofkunst):

De laatste jaren staan er in de media regelmatig berichten over het teruggeven van roofkunst. In deze opdracht denken kinderen hierover na. Wanneer moet je kunst wel en niet teruggeven en aan wie? Mogelijk kan dit ook klassikaal besproken worden.

Bij opdracht 5 (Verschillen Slot Loevestein):

Welke van de kunstwerken is in WO2 gestolen?

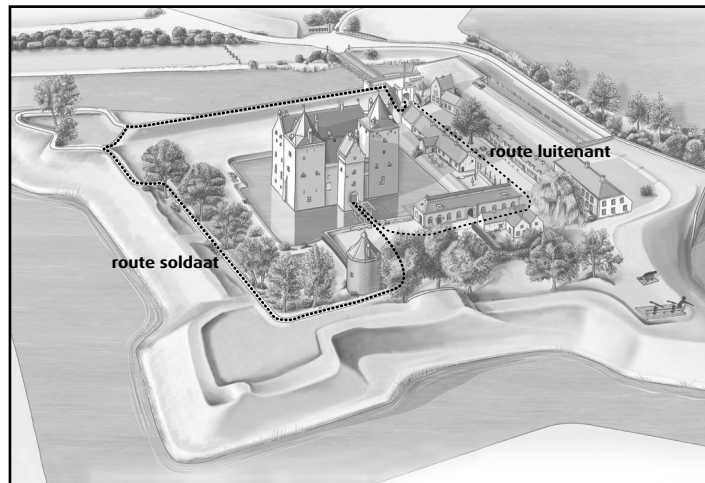
Het zelfportret van Rembrandt.....Ja

het beeld Maria van MichelangeloJa

de Nachtwacht van Rembrandt.....Nee

Bij opdracht 6 (Slot Loevestein):

De routes van de luitenant en van de soldaat in de proloog van 'Het geroofde schilderij' zien er als volgt uit:

De meest bekende gebeurtenis op het slot is de ontsnapping van Hugo de Groot in een boekenkist.

Praktische informatie

Titel : Sunny Twins – Het geroofde schilderij
Auteur : Annette van der Plas
Uitgeverij : Buddy Books
ISBN : 97890 8782 1371
Prijs : €12,99
Leeftijd : 9+
Aantal pagina's : 120
Verkrijgbaar : Bij de boekhandel, gesignd via de auteur (www.annettevanderplas.nl) of online via bijvoorbeeld www.buddybooks.nl of www.bol.com

De Sunny Twins zijn ook te volgen via social media: <https://www.facebook.com/sunnytwinsinactie> en www.instagram.com/sunny_twins
Voor meer informatie of een reactie kunt u terecht bij annettevanderplas@hetnet.nl.

Ontmoet de Sunny Twins in de meivakantie op Slot Loevestein tijdens de expositie '80 jaar vrijheid' (18 april t/m 5 mei). Adres: Loevestein 1, Zaltbommel, <https://www.slotloevestein.nl/agenda>. Op 5 mei is er onder andere een 'meet en greet' met Annette van der Plas.

Ook verkrijgbaar in deze serie:

Sunny Twins deel 1 De geheime schuilplaats

In het dorp van Suus en Niek zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog vliegtuigen van de geallieerden neergestort. De families van de piloten komen naar Nederland en de tweeling helpt mee om hun een onvergetelijke dag te bezorgen. Maar wie dwarsboomt de plannen voor de pilotendag?

- ➔ Geschikt voor de 4 mei-herdenking en de 5 mei-viering
- ➔ Met extra achtergrondinformatie
- ➔ Met gratis lesbrief op buddybooks.nl

ISBN 9789087820442

128 pagina's

Gebonden

NUR 280

Prijs: € 12,99

Sunny Twins deel 2 Gevaar rond de steenfabriek

Het terrein rondom de fabriek is verboden gebied. Toch gaan Suus en Niek daar stiekem op verkenning uit. Tijdens hun onderzoek zien ze twee mannen met een metalen kist slepen. Waarom doet dit duistere tweetal zo geheimzinnig? Tijd voor de Sunny Twins om in actie te komen.

- ➔ Deze uitgave is zeer geschikt voor kinderen die van Minecraft of Geocaching houden
- ➔ Met extra achtergrondinformatie
- ➔ Met gratis lesbrief op buddybooks.nl

ISBN 9789087821050

128 pagina's

Gebonden

NUR 280

Prijs: € 12,99